

Бондаренко Антон Володимирович,

художній керівник

Студії театрального мистецтва «АніКа»

Комунального закладу позашкільної освіти

Одеського будинку дитячої та юнацької творчості «Тоніка»,

м. Одеса, Україна

theateractor2015@gmail.com

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

***Анотація.** У статті йдеться про проблеми організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти в умовах сучасних трансформацій, про ті питання, які постали перед педагогами з приходом російської війни на нашу землю. Ця рекомендація написана з власного педагогічного досвіду.*

***Ключові слова:** позашкільна освіта, патріотичне виховання, педагог-психолог, український продукт.*

***Annotation.** The article deals with the problems of organizing the educational process in out-of-school education institutions in the conditions of modern transformations, namely, the questions that arose before the teachers with the arrival of the Russian war on our land. This recommendation is written from my own teaching experience.*

***Key words:** extracurricular education, patriotic education, teacher-psychologist, Ukrainian product.*

Вступ. Організація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти є актуальною проблемою в умовах сучасних трансформацій. Позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти і спрямована на розвиток здібностей

та обдарувань вихованців, учнів і слухачів, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

Така освіта забезпечує сукупність знань, умінь та навичок, що отримують вихованці, учні і слухачі в позашкільних навчальних закладах у час, вільний від навчання в загальноосвітніх та інших навчальних закладах. У закладах позашкільної освіти діти мають змогу виявляти свої творчі здібності, одержувати додаткову освіту, комунікувати між собою, набувати професійних умінь та навичок. До них належать палаци, будинки, станції, клуби й центри дитячої творчості, дитячо-юнацькі спортивні школи, студії, бібліотеки, оздоровчі та інші заклади. Їх робота тісно пов'язана з навчально-виховним процесом у школі.

Мета статті – розглянути проблеми організації роботи в закладах позашкільних освіти, які постали перед педагогами та учнями з приходом повномасштабної війни та в умовах сучасних трансформацій.

Результати дослідження. Наше дослідження та особистий досвід ґрунтується на законодавчо-нормативних актах України та на працях провідних фахівців [1 - 8].

Позашкільні заклади за специфікою організації роботи поділяють на комплексні (палаци, будинки школярів, дитячі парки) і профільні, які забезпечують розвиток нахилів, інтересів дитини, задоволення її потреб у певній сфері діяльності (дитячі бібліотеки, театри, спортивні школи, станції юних натуралістів). Усі вони здійснюють різноманітну виховну роботу з підростаючим поколінням, яка базується на концепції позашкільної освіти та вихованні, положенні про позашкільний навчально-виховний заклад, орієнтовній номенклатурі позашкільних навчально-виховних закладів.

Позашкільні навчальні заклади не лише забезпечують дітям можливість проводити вільний час, але й створюють умови для додаткової освіти, розвитку творчості, гармонійного та інтелектуального зростання особистості, професійного самовизначення, ідентифікації та розвитку талантів і здібностей

молоді. Ці характеристики є властивими всім позашкільним навчальним закладам.

З приходом росії на наші українські землі, зокрема з початку подій 2014 року, коли вона агресивно вторглася до Донецької та Луганської областей і анексувала український півострів Крим, всі заклади позашкільної освіти на територіях під контролем України виконують важливу соціальну місію. Вони надають психологічну підтримку та організують корисний відпочинок для дітей, що є внутрішньо переміщеними особами. Крім того, сьогодні ці заклади активно працюють над патріотичним вихованням дітей та молоді, організуючі військово-патріотичні заходи, благодійні та волонтерські акції та інші заходи [2 - 5].

В умовах сьогодення кожен педагог повинен надавати велику увагу патріотичному вихованню дітей.

Патріотизм – це моральний і політичний принцип, соціальне почуття, змістом якого є любов до батьківщини й готовність підкорити свої інтереси інтересам країни. Патріотизм – це гордість досягненнями й культурою своєї Батьківщини, бажання зберігати її характер і культурні особливості й ідентифікація себе з іншими членами нації, прагнення захищати інтереси Батьківщини і свого народу.

Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника вітчизни, героя;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;

- сприяння набуттю дітьми та молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;

- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;

- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;

- культивування кращих рис української ментальності;

- працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;

- формування мовленнєвої культури;

- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

Саме на основі системи виховних завдань патріотичного виховання необхідно будувати свої заняття в позашкільних закладах освіти, знаходити нові форми вкраплення такого виховання для того, щоб зацікавлювати підростаюче покоління.

На уроках у Студії театрального мистецтва «АніКа», під час вивчення розділу «Сценічний рух», автор статті впроваджує елементи козацького фланкування для поглиблення знань дітей про історію нашого українського народу. Розпочинаючи свій урок, розповідаю дітям цікаві історичні факти про козаків, про їх зброю та спосіб життя. Отримавши історичну інформацію учні з захватом спостерігають за демонстрацією вправ вчителем і вдало виконують їх, готуючись до правильного виконання фланкування. Під час цього процесу вони уявляють себе на Запорізькій Січі у ролі непереможного козака, що додає уроку атмосферу захоплення та пізнання історичних коренів українського народу.

Таким чином, використовуючи метод словесні, наочні та практичні методи подачі нового матеріалу на уроках сценічного руху повністю досягаються поставлених цілей і залучення дітей до поглибленого вивчення української культури.

У наш непростий час дуже важливо шукати для дітей ті засоби і методи педагогічної роботи, які будуть якомога більше сприяти патріотичному вихованню.

В власній роботі з дітьми надається перевага практичним методам та формам при патріотичному вихованню. Це означає, що я намагаюсь знайомити дітей з літературними творами, поезією, знайомлю з елементами побуту українського народу. А календарно-обрядові дійства є прекрасним відтворенням циклічності природи та ознайомлення з українськими традиціями.

Кожне Державне українське свято, або значуща дата нашої країни не залишається без уваги студії. Майже, до кожної такої дати діти готують театралізовану подію, перед якою я, як керівник розповідаю історію виникнення події, обговорюю з дітьми наслідки і таким чином ненав'язливо діти запам'ятовують ці дати. А через домашні завдання, які отримують діти, навчаються ще і їхні батьки. Дуже важливо залучати батьків до підготовки виступів дітей. Бо приклад патріотичного виховання повинен йти не тільки від навчальних закладів, а починати свій шлях з самої колиски, тобто, з колискової матері.

Репертуар студії театрального мистецтва «АніКа» складається з українського продукту. Саме його я, як педагог намагаюсь прищеплювати змалечку та зацікавлювати публіку своїм рідним: нашою мовою, піснею, танцем, малюнком і т.ін.

Однією з форм виховання та становлення освітнього процесу в рамках позашкільної освіти в умовах воєнного стану є проведення волонтерських акцій, які спонукають підростаюче покоління співчувати ближньому, становити свою активну позицію, розуміти, що коїться навколо нас і ніколи не повторювати жахливі події. Зі своїми вихованцями я постійно приймаю участь

у таких акціях та на прикладі цього можу сказати, що під час них виховую не тільки дітей, але й їхніх батьків. Така робота є невід'ємною складовою у навчально-виховному процесі і взаємодії з батьками.

Одним з найважливіших питань в сьогоднішній організації позашкільного навчання є питання безпеки дітей, забезпечення навчальних закладів укриттями та бомбосховищами., а також забезпечення укриттів необхідним обладнанням для комфортного та продуктивного продовження навчального процесу. Вже протягом двох років наші укриття стали не просто підвалами. Це і навчальні класи, і зона відпочинку, і сценічні майданчики, і, звісно ж, зона безпеки.

Тому сучасним педагогам вкрай необхідно ставити перед собою завдання підлаштовуватися під різні обставини та ні в якому разі не припиняти рухатися вперед у навчальному процесі для того, щоб діти не відчували небезпеку і психологічно відпочивали в закладах позашкільної освіти від воєнних подій.

Необхідно будувати свої заняття так, щоб можна було продовжувати їх в умовах укриття. Треба підлаштовувати урок з урахуванням браку місця та заважаючого шуму.

Сьогоднішній педагог повинен бути і психологом для своїх учнів, адже діти по-різному сприймають події у стресовій ситуації. Тому необхідно знати базові психологічні прийоми, які можна легко застосовувати для заспокоєння дітей. Можливо, впроваджувати на своїх заняттях психологічні хвилинки задля створення сприятливої атмосфери, зняття емоційної напруги та відновлення почуття безпеки.

Готуючись до будь-яких заходів та виступів, кожен гурток повинен враховувати неочікувані обставини та не відміняти виступ дітей через сигнал повітряної тривоги, бути готовим до того, що всі їх можна провести в укритті.

Висновки. Узагальнюючи вище розглянуті моменти організації освітнього процесу в умовах сучасних трансформацій, можна сказати, що перед кожним закладом освіти, зокрема позашкільної, стоїть багато питань, які необхідно вирішувати як керівництву закладів, так і педагогам. Всі вони повинні рухатися вперед, вміти трансформувати свої заняття і не зупинятися в своїй педагогічній

освіченості та забезпечити дітям місце, куди вони будуть приходити з великим задоволенням. Діти повинні почувати себе в безпеці та емоційно збагачуватися, неодмінно мати бажання прийти ще раз.

Педагогічний персонал повинен ставити перед собою завдання виховувати підростаюче покоління гідними людьми свого суспільства.

Список використаних джерел

1. Позашкільні заклади в системі освіти і виховання. Сайт «MegaLib.com.ua». URL:

http://megalib.com.ua/content/3878_Pozashkilni_zakladi_v_sistemi_osviti_i_vihovannya.html (дата звернення: 29.02.2024).

2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.07.2019 р. № 1038). URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/661/689/f5c/661689f5c3303237029945.pdf> (дата звернення: 29.02.2024).

3. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641: Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 р. № 527. URL: <https://imzo.gov.ua/2022/06/08/nakaz-mon-vid-06-06-2022-527-pro-deiaki-pytannia-natsional-no-patriotychnoho-vykhovannia-v-zakladakh-osvity-ukrainy-ta-vyznannia-takym-shcho-vtratyv-chynnist-nakazu-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy/>; <https://drive.google.com/file/d/1B-dJsxlljilNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view> (дата звернення: 29.02.2024).

4. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: Затверджено Наказом Міністерства на освіти і науки України від 06.06.2022 р. № 527. URL: <https://drive.google.com/file/d/1B-dJsxlljilNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view> (дата звернення: 29.02.2024).

5. Заходи щодо реалізації концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти УКРАЇНИ до 2025 року: Затверджено Наказом Міністерства на освіти і науки України від 06.06.2022 р. № 527. URL: <https://drive.google.com/file/d/1B-dJsxlljilNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view> (дата звернення: 29.02.2024).

6. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13 грудня 2022 року № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 29.02.2024).

7. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. – Київ : Спілка, 1997. С. 331 - 362.

8. Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» : методичний посібник / А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко, В. В. Мачуський; за ред. В. В. Мачуського. - Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 223 с.